

NAŠA MOČ

GLASILO
SLOVENSKEGA
DELAVSTVA--

Izhaja vsak
petek.

Uredništvo in
upravnništvo v
Kopitarjevih ulicah
št. 2.

Naročnina znaša:
celoletna . . . K 3.—
pololetna . . . „ 1.50
četrtnoletna . . . „ 0.75
Posam. šte. „ 0.10

Štev. 44. V LJUBLJANI, dné 2. oktobra 1908. Leto III.

Malo več pameti.

Karteliranim podjetnikom se more ustaviti samo združeno delavstvo. Če se fabrikantje zvežejo med seboj in določijo, koliko bodo naredili blaga, po kateri ceni ga bodo prodajali, kako bodo delili dobiček med seboj, se morajo zvezati tudi delavci. Amerikanska združena podjetja se imenujejo tresti (trust); po tem zgledu so jeli imenovati delavske zveze mišične treste. Res, mišice, kosti, žile delavcev so pač potrebne toliko varstva kot žepi in kase nikdar sitih kapitalistov.

Prav gotovo so velike, močne zveze podjetnikov v Ameriki rodile tudi močne delavske zveze, ki uspešno vodijo boj s kapitalisti. Treba je pač tudi tam časih dolgotrajnih štrajkov, a večinoma zmagajo delavci na vsi črti. Amerikanski zgled moramo posnemati tudi v Evropi. Karteli so se pri nas pozneje razvili in zveze med fabrikanti še niso tako ozke in trdne kot v Ameriških Zedinjenih državah, toda od dne do dne se bližamo tudi pri nas ameriškim razmeram. Zato pa upamo, da bo tudi pri nas delavec tako pameten in previden kakor ameriški.

Zakaj še ni, vemo vsi. Pri nas se je delavsko združevanje začelo drugače kakor v Ame-

riki ali na Angleškem. Takoj izprva je imelo socialističko lice. Delavci so se vezali, da bi skupno čim najprej pričakali prihodnje države, kjer ne bo ne zatirancev ne zatiravcev, niso pa imeli neposrednega namena sebi takoj izboljšati plače, skrajšati delavnik, dobiti potrebnega počitka. Te zahteve so bile v delavskih političkih in izobraževalnih društvih socialno - demokratske barve le bolj postranske. Zato se je pa v teh naših socialno-demokratskih društvi govoriло mnogo o politiki, o kapitalizmu sploh in nad vse se je protiversko in proticerkveno mišljenje netilo in gojilo. O papežih in škofih, o verskem življenju in verskih naukih, o cerkvenih uredbah, in pridigah, o beri in štoli se je govorilo več nego o dejanskih delavskih razmerah.

Nasproti tem socialno-demokratskim organizacijam so se ustanovljale krščanske, ki so imele v prvi vrsti namen ustavljati se napadom socialne demokracije in ohraniti živo resnico, da ni boljšega zaveznika delavcu kakor so nauki in zapovedi krščanske vere in katoliške cerkve.

Še le pred dobrimi desetimi leti so socialni demokratje počasi izpregledali, da vendar ne kaže tako čakati na prihodnjo državo, da bi se pri tem popolnoma pozabila sedanjost. Začeli so ustanovljati strokovna društva, pa zopet po svoji stari navadi nerodno in strankarsko. Tudi v svoja strokovna društva so zanesli svojo strupenost in od vsacega svojega člana so zahtevali, naj bo rdeč od pet do glave. Vse je bilo zmešano v enem loncu: strokovne, stanovske zahteve, pa boj proti klerikalcem, pa nauk, da ni ne Boga, ne hudiča, da je človek le sam od sebe razvita žival in še več takih drugih lepih reči.

Zato seveda ni bilo mogoče, da bi krščansko misleči delavci vstopili v taka strokovna društva. Jeli so snovati svoja. Prišli so še nemški nacionalci, Čehi, nazadnje v Trstu tudi Slovenci in so ustanovljali zopet svoje delav-

ske organizacije na narodnem temelju. Za Boga, ob tistem času, ko so z nizkimi plačami stiskali delavca, z visokimi cenami pa ljudstvo sploh, so se delavci še bolj odločili drug od drugega, ker so na strogo stanovskih tleh stali drug proti drugemu. In ravno zavoljo tega preklicanega strankarstva, ki se mora zanj socialna demokracija v prvi vrsti trkati na svoje grešne prsi, jih je še na stotisoče, ki ne gredo nikamor, ki o organizaciji sploh ničesar slišati nečejo.

Ali bo srečala socialne demokrate pamet? Upajmo! Po ti poti, po kateri hodijo sedaj, vodijo delavstvo naravnost v pogubo. Zda, ko so podjetniki že povečini kartelirani, je krvava potreba, da so strokovna društva nestrankarska, delavska. Zda pa vprašujemo: Ali imajo tisti, ki so postavili Toneta Kristana za strokovnega tajnika kaj zadržala? Ta mož, ki je v svojem sovraštvu do krščanstva se dal izbrisati iz cerkve, zna in zastopa vendar v prvi vrsti samo eno stroko: zabavljanja proti veri in cerkvi. Tako je delal v Idriji; tako dela tudi pri nas in bo delal, dokler ga bo kdo poslušal.

Mi, ki globoko čutimo, kako so zlasti pri nas še zaostale delavske razmere, in ki smo pripravljeni vedno za najožjo stanovsko zvezo, iskreno obžalujemo to slepoto, ki škoduje na vse strani in katere vzrok ni nič drugega nego sleparija nekaterih voditeljev, pa otročja trma njihovih gojenčkov.

Po ljubljanskih demonstracijah.

Popolen mir se v Ljubljano še ni povrnil. Minuli teden je bilo razbitih zopet več šip, osobito v Šiški. Nekaj vojakov 27. pešpolka je pa bilo pretepenih v Šiški. Vojaška oblast je prepovedala Belgijcem izhod v Šiško in Moste. Prišli so v Ljubljano z Dunaja tudi tajni policisti. Ljubljansko prebivalstvo še ni popolnoma

Naša pesem.

Bratje, tesno se združimo,
Pojmo vnetega srca!
Svetu glasno naznanimo,
Da smo jednega duha!
K zmagi prapor naš se vije,
V varstvu Matere Marije;
Njemu ne preti propast,
Delu veje v slavo, v čast!

Narod naš je narod dela,
Bojnih zmag si ne želi,
V delu zarja mu vesela
Trajne zmage se blišči:
Slave dom mu ni bojišče,
V vstrajnem delu si je išče.
V delu ima on oblast,
V delu slavo, v delu čast.

Bog nas je za srečo vstvaril;
V kazni pa zaprl nam raj;
Glavo, roki nam podaril,
Da dobimo ga nazaj.
Zakon dela svetu dan je,
Svet brez dela so le sanje.

Delo je človeku last:
Delu slava, delu čast!

V Nazaretu pri tesarju
Delal večni je Gospod,
In vesoljstva tam Vladarju
Lil je s čela truda pot;
Zdaj z nebes se v nas ozira,
Nas tolaži in podpira,
In nam daje upa slast,
Da se vrne delu čast.

A gorje mu, kdor nesrečen
Se samo prsti drži,
Mu neznan namen je večni,
Sreče si le tod želi.
V teh željah, da tukaj srečo
Zamenjali tam bi z večjo,
Trdno stojmo kakor hrast,
Delu pojmo slavo, čast!

Opomba: To pesem je zložil dr. Janez Ev. Krek leta 1895. Začetkom slov. kršč. socialne delavske organizacije se je zelo prepevala osobito po naših shodih. Objavljamo jo, ker želimo, da bi se zopet pela ob slovesnih prilikah.

Tako se vračajo.

(Konec.)

»Vstani!« je upila mati in jo hotela suniti z noge... Pa kakor bi zrastle iz tal, je stal Tonin pred njo. Smrtno bled, čuden...

»Pustite jo,« je stisnil skozi zobe, »sami ste krivi, doma bi jo bili obdržali...«

Ko je slišala Francka Toninov glas, je zakričala, skočila po konci in odhitela. Rdeča jeze in sramote je stala Možinka z nepričakovanim vnukom pred fantom. Ta je zrl srpo na otroka...

»Oh Tonin, kaj bo? Oče jo ubije... Oh kako lepo, mirno življenje smo imeli, zdaj je pa vsega kraj... Nesreča je prišla k nam... Odpusti, Tonin!«

Fant je mahnil z roko. »Skrijte jo pred očetom,« je zamrmral in se spustil v gozd. Hodil je dolgo in naglo, ko je prišel na prosti prostor, se je vrgel v travo, se prijel za glavo. Tam so razbijali kovači, kri je šumela urno po žilah. Kaj se je zgodilo, ustavilo nenadoma mirni tok njegovega življenja, podrlo naklepe prihodnosti... So sanje ali resnica? Mučil se je, štedil pri vsakem vinarju. Štel veselo svotico, s ka-

pomirjeno, kar ni prav nič čudnega, ker žrtve vojaških strelav se ne pozabijo kar tako čez noč.

Mi smo že označili o ljubljanskih demonstracijah svoje stališče v naši zadnji številki. Povedali smo, da je prelita kri Adamičeva in Lundrova za nekaj časa premostila nasprotstva med Slovenci. Ob pogrebu žrtev ljubljanskih izgrediv smo bili res le Slovenci.

Ljudje, ki se dajo voditi le srcu, so si mislili, mogoče bo le, da prično nastopati Slovenci složno. Ej, marsikaka čašica rujnega vinca se je že izpila na narodno slovo. Danes ko so se že pomirili duhovi, lahko trezno premislimo, kaj se je zgodilo, lahko rečemo, da so se zelo motili ljudje, ki so bili dobre volje, in ki so že mislili pa sanjali o slogi Slovencev.

Res, prilika je bila, da bi se našel ravno vsled izgrediv most, po katerem bi se zblížali krščansko misleči in svobodomiselní Slovenci. A tega so se bali tisti, ki so povzročili neposredno ljubljanske izgrede. Bodi jasno povedano, da so bili ljubljanski izgredi skrbno pripravljeni. Slovenska narodno napredna stranka je potrebovala nekaj izrednega, da očisti svoj slovenski prapor, ki si ga je omadeževala po znani zvezi z Nemci. Tako neumni nismo, da bi ne znali, zakaj so tisti, ki nosijo zdaj zvonec v družbi sv. Cirila in Metoda, šli zborovat v nemškutarsko gnezdo Ptuj. Zato so šli, da pride v Ptuj do demonstracij. Kar je vsakdo pričakoval, se je tudi zgodilo. Ptujski nemškutarji so barabsko sprejeli skupščinarje. Račun voditelj narodno napredne stranke je »štimal« na najmanjši drobci. Ptujski dogodek se je moral izrabit, da se dvigne ugled narodno napredne stranke. V Ljubljani se je agitiralo toliko časa od narodno napredne strani, da so pričele pokati šipe in da so peli končno bajoneti in žvižgale ob Ljubljance obrežju vojaške kroglice. Narodno napredna stranka je znala izrabit položaj, da napelje vodo na liberalne mlino. Za to so govorili na tistem protestnem shodu v »Mestnem Domu« le narodno napredni govorniki, zato so tudi govorili na pokopališču pri Sv. Križu zgolj svobodomiselní govorniki.

Studi se nam hinavščina ob pogrebu žrtev nemirov. Ljubljanski župan je izborni igral, rabimo mili izraz, vlogo spletkarja, kar nad vse dobro pogodi. V svojem govoru je milo pozivil na slovo. Nekaj četrť ur prej je pa izpletkaril, da ni govoril ob gomili žrtev govornik »S. L. S.« dr. Janez Ev. Krek. Nafarbal je dr. Trillerja, da ima kompromis s kranjskim deželnim predsednikom, da bo le on sam govoril. Res je pa bilo, da takrat, ko je to telefoniral dr. Triller v »Slovenčevu« uredništvo, o tem še ni govoril ni s Schwarzom, marveč se je peljal pozneje k Schwarzu ves scagan in gobeždal, da hoče dr. Krek na vsak način govoriti. To je taka hinavščina, kakršne je sposoben edinole ljubljanski župan Ivan Hribar. Seveda, Ivan Hribar se Kreka boji, zato je pa z grdo, zahrbtno spletko prepredil, da govori ob gomili dr. Krek. Mož ve, da zna dr. Krek bolj duhoviti govoriti, kakor znata »On« in pa dr. Tavčar. Hribar je hotel izrabit vso žalostno zadevo v strankarsko korist. Milostno so dovolili, da je govoril Ante Kristan, ki je, kakor pravijo ljudje, tulil in ne govoril ter se grozno osmešil.

Hribar je dobro računal, a bojmo se, da se mu izpodnese račun. Saj nismo tako zabiti, da bi ne pregledali Hribarjevih spletk. Deželnozborske dopolnilne volitve so pred durmi. Ej, to bi bilo kakor nalašč za Hribarja, ko bi n. pr. ob prihodnjih deželnozborskih volitvah narodno napredna stranka nastopala brez proti-

kandidatov po mestih. Dr. Tavčar je rekel, in ni še posebno dolgo, da liberalci nimamo več denarja. Seveda, liberalne zmage košajo. Treba je domala vsakega liberalnega volivca napojiti, da je pijan ko krava, plačati se morajo agitatorji. Vse bi pa odpadlo, ako bi se »S. L. S.« nasleda Hribarjevi hinavščini in n. pr. pustila mesta brez boja liberalcem. Z liberalci skupaj korakati je zlodej, ker so veliki v farbariji. Nemce so nalagali, ko so bili z njimi zvezani, ker so jim Nemci pridno hlapčevali, so jim pa zdaj pobili šipe. Ivan Hribar je pa tak mož, kakor pravijo tisti, ki ga poznajo, da moraš ravno narebe misliti, kar on trdi in govori, da pravo uganeš. Njegovo postopanje ob pogrebu Lundra in Adamiča nam dokazuje, da je res tak, kakor ga opisujejo. Dokler vodi Hribar politiko slovenske narodno-napredne stranke, toliko časa ni mogoča sprava med Slovenci, ker Hribarju človek ne more zaupati, saj ne veš, je-li govori resnico, ali pa farba. Saj ni izključeno, da bo Hribar zahteval, naj se za to, da se doseže sloga med S. L. S. in liberalci, obesita dr. Šusteršič in dr. Krek, ki delata take težave njegovemu želodcu. S hinavci, kakršni so liberalci, je sprava nemogoča. S Tavčarjem bi se še govorilo, ker mož drži, kar obljubi in je osebno časti vreden mož, a Hribar? — Še dr. Tavčar brez dvoma sam pri sebi potrja, da imamo prav, ko smo pribili »Njegovo hinavsko farbarsko veličanstvo«. Vsa hinavščina liberalcev se vidi tudi iz »Slovenskega Naroda«. Ko Hribar na pokopališču pri Sv. Križu poje o slogi, pa »Narod« dosledno nadaljuje »farško gonjo«.

× × ×

Hipno so vzbudili zadnji dogodki slovensko dušo, dasi bo hodila slovenska politika svoja prejšnja pota. Krščansko-socialno delavstvo vé, kaj ima storiti. Liberalci so nas vedno zaničevali. Podlaga liberalni peti pa slovensko krščansko-socialno delavstvo nikdar ne bo. Poznamo liberalne delavske zaničevalce. Prej ko slej mora biti naperjen boj slovenskega krščansko-socialnega delavstva proti delavskim liberalnim sramotilcem! Liberalci naj delajo narodno slovo z mednarodno socialno demokracijo, mi jim že ne bomo tlakovali.

Splošen štrajk kranjskega papirnega delavstva.

Ljubljana, 30. sept. 1908.

Stavka kranjskega papirnega delavstva, ko to pišemo, še traja. Res občudovanja vredno je naše popirno delavstvo, ki tako vztrajno, pogumno in neustrašeno vztraja v svoji upravičeni vojski za izboljšanje bednega svojega položaja. Čudi se našemu delavstvu vse in želi, da zmaga. Res trdovratna je besedolomna Leykamova družba, ki toliko časa ne podpiše pogodbe, ki jo je sklenil s stavkujočim delavstvom njen pooblaščenec nadravnatelj Tittel.

Sedanja stavka kranjskega papirnega delavstva nima kmalu kaj enakega v zgodovini stavk. Saj stavke navadno niso tako dolgotrajne, kakor sedanja stavka. Taka skupnost, kakršna vlada med stavkujočim delavstvom, tudi ni nekaj vsakdanjega. Saj tako splošnih stavk ne dobite izlepa. Stavkokaze preštejemo lahko na prste.

V nedeljo je govoril na shodu štrajkujočega vevškega delavstva državin poslanec dr. Ivan Šusteršič, ki je ostro obsojal med drugim verolomnost družbe.

tela suniti mati, je zbolelo njega... Vredna je zaničevanja, pa vsaka njej namenjena žal beseda bo pekla njega... Zakaj vendar? Kaj je res tak norec, da jo ljubi še vedno — ali je ne bo iztrgal iz srca kakor strupen plevel?

Dolge ure je ležal Tonin v travi, dvigai včasih glavo, poslušal... Menil je, da kliče Francka na pomoč. Pa žvižgal je le vlak v daljavi, drevčesa so šepetala, roj mušic je brenčal okrog njegove glave.

Rahlo se je spuščal mrak. Drevesa in grmovja so zaspala, umolknille ptice, zvezde so primigljale. Šumenje vlaka je pretrgalo tišino. Za njim je predramil smrečje klic, v katerem je trepetala materina skrbna duša:

»Oj Tonin! Kje si, moj Tonin?!« Materinemu je sledil očetov klic:

»Oglasi se vendar, Tonin!...«

Dolgo so donei klici, dolgo so hitele noge po hosti... Tonin je ležal nepremično, oči uprte v nebo, v rosní travi.

Danes popoldne so se pričela pogajanja med družbo in štrajkujočim delavstvom pri kranjski deželni vladi. Navzoči so deželni predsednik Schwarz, državna poslanca dr. Ivan Šusteršič in Jožef Gostinčar, okrajni glavar Chron in delavski pa tvorniški zaupniki. Ko to pišemo, pogajanja še niso končana.

Tobačno delavstvo.

Kaj pravijo o tobačnih tvornicah obrtni nadzorniki. Glavno ravnateljstvo vedno naglašja in trdi, da so tobačne tvornice vzor drugim tvornicam. Resnično, da splošno obrtna nadzornišva še precej hvalijo tobačne tvornice. Ne moremo si pa razlagati, kako to, da glavno ravnateljstvo tako malo vpoštevja grajo obrtnih nadzornikov. Saj n. pr. tridentinski obrtni nadzornik že leta sem opozarja na škandalozne razmere tobačne tvornice v Saccu, ne da doseže kak uspeh. Vidimo, da vsaj čita glavno ravnateljstvo v Saccu obrtnega nadzorstva. O tobačni tvornici v Saccu poroča obrtni nadzornik: Opo... moramo tudi letos, da so vsako leto gr... tla vseh delavnic ostala še vedno taka, kakršna so bila in da jih še ne nameravajo obnoviti. Tla so že leta sem tako izrabljena in slaba, da jih ni mogoče čistiti. Zato se nabira v špranjah prah, ki se vedno dviguje. V izdelovalnici smodk pride na delavko komaj 10 m³ prostora, umetne zračilne priprave ni v nobeni dvorani, vsakoletna bolniška statistika je žalostna, ker je v zadnjih 5 letih umrlo 33 delavk za jetiko. Nujno potrebno je zato, da se obnove tla. Nadalje bi morala dobiti okna priprave, da bi se zapirala. Nujno potrebno je tudi, da preosnujejo delavske dobrodelne priprave, kakor jedilnice in prenočišča, na kar je opozarjalo obrtno nadzornišvo že l. 1903., 1904. in 1905. Štiri leta vé vse to glavno ravnateljstvo, ne da bi ganilo z mazincem. Izmed 100 delavcev jih je obolelo 92, leta 1906. pa 84! Od leta 1903. je poskočil čisti dobiček tobačnega monopola nad 20 milijonov, a da odpravijo nedostatke, niso imeli nekaj tisoč kron. Plače so leta 1907. izboljšali v Saccu samo rezalkam smodk in zavijalkam duhana. Je-li čudno, da delavstvo propada? Povprečna tedenska plača je znašala v Saccu leta 1906. za moške 15.40 K. za ženske pa 11.13 K. Slabše zasluži tobačno delavstvo v Saccu, kakor drugo delavstvo.

Shodi tobačnega delavstva na Moravskem. Krščansko tobačno delavstvo na Moravskem je imelo od 30. avgusta do 4. septembra več shodov v svojih krajevnih skupinah, na katerih je govoril tajnik »Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze« tov. Ullreich. Prvi shod se je vršil 30. septembra v Landskronu. Obisk je bil dober in se je vpisalo več novih članov. Tudi shod v Cvitavi je bil prav dobro obiskan. Na njem je govoril tudi tobačni delavec Stepanek in pa p. Karol Fritscher. V Sternbergu je bil izborno obiskan shod. Prišlo je nanj tudi nekaj sodrugov in sodruginí, ki so se nad vse osmešili. V Bavču se je vršil shod 3. septembra. Obisk je bil dober. VTišinu je bil obisk tudi izvrsten. Na shod so prilezli tudi socialni demokrati. Nad vse se je osmešil neki sodrug Nitschmann, ki je govoril o vsem, samo o zahtevah tobačnega delavstva ne. Ravno tako je vezal otrobe soc. dem. jud Vietz. Ko je odgovarjal Ullreich sodrugoma, so pa kar besneli jeze.

Med brati in sestrami.

Sava. V soboto, 26. m. m. je bila na Savi močna orožniška straža. Naročili so jo tisti, ki imajo slabo vest. Na vsakih deset korakov si zadel na orožnika, bilo jih je več kakor ljudi na cesti, dasi je bilo vse mirno. Siromaka za plotom pri Jeleni pa niso videli, dasi je ob desetih zvečer zdihoval in pomoči prosil. Usmilil se ga je šele neki posestnik s Save. Orožništvo je pazilo le na ljudi, ki so se izprehajali po cesti in pa na tiste, ki so hodili iz tovarne večerjat. Siromaka, ki je ležal za plotom, pa niso videli, dasi so šli večkrat mimo njega. Orožniki so kmalu izprevideli, da nimajo nič posla in so se odpeljali proč.

Sava. Listnica uredništva. 11. oktobra se preskrbi za shoda govornik. Ob pol 11. uri naj bo shod v Svečah, popoldne pa na Savi. Za vseslovenski delavski shod naj pošljejo delegate vsa naša delavska društva naše savske in javorniške delavske organizacije.

Sava. Odgovor na lažnjivi dopis v 6. številki »Napreja« z dne 18. septembra. V paten-tiranem »Lažinapreju« mi očita lažnjivi dopis-

tero si postavita dom — a ona... Pljunil je prezirno... Kako je že bilo? Ah res, tako:

Drva je sekal pred hišo. Kar prileti ves neznan Možina, se ustavi pred njim, odpira usta — se zajoče na ves glas in hiti v smrečje. Nekaj se je zgodilo, je ugenil Tonin, zalučal sekiro in hitel po stezici. Pa skoro mu je zastala noga... Videl je Francko na tleh, videl otroka... V hipu je ugenil vse... Grozna, silna jeza ga je prijela. Skočil bi k njeni in razgrizel bi jej tisto belo lice, katerega ni smel poljubiti on, ki jo je spoštoval, imel poštene namene... Ubil, zadavil bi jo... Vsa leta njegovega življenja... Kakšno bo odslej? Ne samo njej, tudi njemu se bo rogal svet. Na železnici, na poti v cerkev... Pomilovalni pogled v lice, za hrbtno beseda, zasmeh... »Kako da ga je vodila za nos, zdaj pa da ji bo dober neumni Tonin...« In če bi ji bil še dober, komu to mari? Nobeden ni njen sodnik, vsak naj gleda nase. Francka je odgovorna le Bogu, roditeljem in njemu... Ubil bi jo, da jo vidi v objemu družega — ko jo je ho-

nik, da sem bil meseca junija pri gospodu inženirju ter ga prosil, naj zniža plače za eno krono na dan. To laž je trosil po tvornici sodrug Brun. Drugi dan pa je bil sodrug Brun pri raportu pri g. inženirju, kjer je moral pred štirimi pričami izjaviti, da se je zlagal in da to ni res, kar je govoril. Tudi inženir se je zgražal nad to lažjo. Zdej pa trosi neki nesramni lažnivi dopisun to laž v »Napreju«, češ, da je to zlata resnica. A s tako lažnjivo agitacijo ne dobi »Naprej« niti enega člena svojih kovinarskih podružnic. Dopisniku izjavim javno, da nesramno laže. — Predsednik »Strokovnega društva na Savi«.

Mesto venca na grob padlim žrtvama, Lundru in Adamiču, se je pobralo po odboru »Podpornega društva delavcev in delavk«: za sv. maše 12 K; ostala zbirka 178 K 40 vin. se je poslala za ponesrečence z dne 20. septembra v deželno bolnico.

Z lastnimi močmi.

Idrija. Zelo smo se veselili rudarji jubilejnega leta, posebno pa od vseh strani zapuščeni provizijonisti, ker smo se nadjali, da bo vendar vsaj letos priboljšana tako mala provizija. Ali poteklo bo kmalu jubilejsko leto in še nič nismo čuli, da se nam kaj priboljša. Socijalni demokratje, njim na čelu Antekristan, so sklicali shod posebno za provizijoniste, na katerem je govoril tudi le Tonček, ki je obljuboval z vso protikristjansko ljubeznijo, da se bode potegnil za uboge provizijoniste, da dobe višjo penzijo, ali na njega se ni zanašati, ker on nima srca za ubogega trpina. Naše strokovno društvo je dalo resolucijo voditeljem rudarske zadrage, za uboge provizijoniste, in oni so jo vrgli v koš, rajše so začeli demokratje pobirati kronce od ubogih rudarjev za njih nenasitljivo mošnjo. Čudo, da jih letos ne nabirajo, da bi lahko naprej zidali liberalcem čitalnico, ker jo na občinske stroške ne smejo. Velika potreba je tudi, da bi se odborniki rudarske zadrage pobrigali za ponesrečene rudarje pri rudniku, da bi dobili celo provizijo, ako ga pri rudniku poškoduje, da ni več za delo. Sedaj, dne 19. t. m., se je zopet ponesrečil jamski tesar Ivan Pelhan, da skoro gotovo ne bode več za delo pri rudniku, ali odborniki rudarske zadrage, samj socialni demokratje, se ne ganejo, ker mislijo, da bodo siti, ako se sezida javna čitalnica na občinske stroške, c. kr. rudniški erar se njim lepo smeje, ko nima z njimi nobenih sitnosti. Odborniki bratovske skladnice se pa tudi nimajo časa za kaj takega brigati, ker delajo njim preglatice vprašanja v »Naši Moči«, zato toliko časa ne dajo odgovora. — Neki liberalni občinski odbornik se je izrazil, ko je napravila naša »Katoliška delavska družba« skupno romanje na Sv. Goro pri Gorici, da bi bilo bolje, da bi dali tisti denar, ki ga bodo porabili, za javno čitalnico; radovedni smo, ali je dal tisti odbornik že isti denar za javno čitalnico, kar bi ga bil porabil za romanje; ne verujemo, ker ravno isti odbornik gleda, da bi pri isti čitalnici imel še lep zaslužek, ako bi se zidala na občinske stroške ali pa tudi le od milodarov. — Letošnje šolsko leto na tukajšnji mestni realki se je začelo z lepim dnevnim redom. V nedeljo, na 20. t. m., ponoči, so celo noč razgrajali učenci naše realke ter napadali naše pristaše in kalili nočni mir, tako da mirni ljudje v hišah pri glavnih cestah niso mogli celo noč nič spati. Radovedni smo, ali je v tukajšnji realki ravno narobe postava za realce, kakor drugod na srednjih šolah, ker pri nas smejo učenci mestne realke cele noči po cestah in gostilnah razgrajati. — Obenem pa tudi opozarjamo mestno nočno stražo, da malo bolj patrolira po noči po mestu, da bodo imeli ljudje ponoči mir, ter da tudi ne bode treba podnevi policiji in žandarmeriji poizvedovati o kaljenju nočnega miru. Občinstvo plačuje nočno stražo, zatoorej pa tudi hoče imeti ponoči mir, ter tudi da nočna straža vestno izpolnjuje svojo dolžnost. Skrajni čas je, da se podržavi realka, da se napravi enkrat red.

Zagorje ob Savi. K tukajšnjemu rudniku sta prišla iz Istre dva delavca, da poučujeta na novi stroj za šremanje premoga. Eden dobi od doma brzovjavko, da mu je otrok umrl. Prosil je g. Česanika, da naj mu da spremstvo do kolo-dvora, da se odpelje domov. In ga je tudi dobil. Tako sodbo ima svet o Zagorju, kjer se nahajajo človekoljubni socialni demokrati. Ne zdi se mu varno samemu hoditi. Naši rdečkarji se zgražajo nad tem. Sami so pa tudi tega mnenja, da ponoči ni varno brez revolverja iti mimo takih divjakov. Tako daleč smo prišli, da smatra tujec Zagorje za jamo razbojnikov, in to

vse zavoljo rdečkarjev. Da se operemo tega madeža, proč od podivjane druhali k pšstenejši družbi.

Podporno društvo delavstva v tovarni za lep v Ljubljani je imelo minulo soboto v gostilni Pošaku svoj izredni občni zbor, ki ga je vodil podnačelnik Herfort, ker je načelnik Mohar zapustil Ljubljano. V društvu so nastali prepiri. Izredni občni zbor se je sklical, da se sklepa, če naj društvo še nadalje obstoja ali ne. Soglasno se je sklenilo, naj društvo naprej deluje. Na zborovanje povabljeni Moškerc izvajajo: Društvo, ki ga imate, je potrebno. Saj veste, kako je nizka bolniška podpora v okrajni bolniški blagajni. Potrebno je, da dobivate po vašem društvu bolniško podporo, kadar obolite. Društvo vas mora tudi izobražati. Zato naj odbor skrbi za to, da boste imeli vsaj vsak mesec shod, na katerem naj se poroča o stanju društvene blagajne. Le tako bo imelo vse delavstvo, združeno v društvu, zaupanje do društva. Govornik je nato govoril o dolžnostih društvenih članov in pa o dolžnostih društvenih odbornikov. Pri velitvah se je izvolil sledeči odbor: Frančišek Presetnik, načelnik; Herfort Jožef, načelnikov namestnik; Frančišek Kreč, blagajnik; Ban Jernej, zapisnikar; Frančiška Presetnik, knjižničarka; Frančišek Malnar, blagajnikov namestnik; odborniki in odbornice so: Malnar Marija, Mozetič Marija, Oroslav Grgurevič, Verbič Frančišek in Nograšek Frančišek. Namestniki so: Anton Lužar, Frančišek Štembov, Ivan Ložar, Neža Lepič, Marija Kokalj. Za pregledovalce računov so bili izvoljeni: Jenko Lovrenc, načelnik, in pregledovalca računov: Mihael Kozamernik in Uršula Pogačar. Novemu odboru želimo najlepše uspehe pri delu za blagor delavstva ljubljanske leparne.

Trbovlje. Kmečka delavska hranilnica in posojilnica začne poslovati v nedeljo, 4. oktobra. Uradni dan bo vsako nedeljo dopoldne v sobi poleg čitalnice. Delavci, spomnimo se večkrat svoje posojilnice! Čimbolje bo uspevala, tempreje pridemo do lastnega društvenega doma, kjer bomo lahko svobodno zborovali, kjer se bodo urili naši vrli telovadci, skratka, kjer se bomo v svojih prostih urah čutili kakor doma. Dela na gospodarskem polju nam je treba, potem bo pa v vsakem oziru zmaga naša. Varčujmo z denarjem, posojilnica nam gre pri tem na roko. Vloge se obrestujejo zasedaj s 4¼ od sto, to je za vsakih vložnih 100 kron dobim na leto 4 K 25 vinarjev.

Prometna zveza.

»Prometna zveza« pri ministru.

Ko se je dognalo, kako da nameravajo porazdeliti po državnem zboru dovoljenih 8 milijonov 300 tisoč kron izboljšanja železničarjev, je zavladala med železničarji nevolja. Osrednje vodstvo »Prometne zveze« je takoj sklenilo primerno resolucijo, kar je seveda opustila rdeča socialno-demokratska organizacija, ker se je ustrašila uradništva, za katero država bolj skrbi, kakor pa za ubogega železničarja. »Prometna zveza« pa ni sklenila zgolj resolucije. Nastopila je še drugo pot. Dne 16. septembra se je podalo k železniškemu ministrstvu odposlaništvo »Prometne zveze«, ki ga je vodil krščansko-socialni državni poslanec Julij Prochazka. V odposlaništvu »Prometne zveze« so bili: podpredsednik »Prometne zveze«, skladiščni mojster F. Maschek, tajnik Tschulik, izprevodnik Pazdernik, višji premikač Negrini, Purwitzer, Kozeny, Zobel in Wawza. Železniški minister je iz ust železničarjev izvedel, kako da so železničarji razburjeni, ker so tako za uradnike prav razdelili 8,300.000 kron. Vsak član odposlaništva je govoril. Ni bila pozabljena nobena železniška kategorija. Železniški minister je zagotovil odposlancem, da dela na to, da se postopa vsestransko pravično, obžaloval je pa, ker ima za potrebne preosnove premalo denarja na razpolago. Obljubil je, da bo zahteval bodoče leto višje vsote, da bo nadaljeval preosnove. Naglašal je, da kar je železniški minister, se je že marsikaj izboljšalo in zagotovil, da hoče vse storiti, da zadovolji uslužbenca c. kr. državnih železnic. Seveda pa zamore vresničiti obsežno izboljšanje le korakoma. Segel je vsakemu posameznemu članu deputacije v roko in jih naprosil, naj se predstavijo tudi sekčnemu svetniku Bösu, kateremu naj tudi izporoče svoje želje, ker je Bösu poverjena razdelitev. Böš je mož, ki ne izpremeni rad svojih števil. Dopusil je sicer, da so govorili člani deputacije, a po dvehurnem razgo-

voru je dobila deputacija vtis, da številke ne namerava izpreminjati. Železničarji lahko izprevidijo, kdo da je njihov prijatelj in kdo da se poteguje za železničarje.

Uspehi uprave državnih železnic l. 1907. Železniško ministrstvo je objavilo poročilo o uspehih uprave državnih železnic leta 1907. Ker se je vršila uprava cesarja Ferdinanda severne železnice od 1. januarja 1907. na račun državnih železnic, so se zdato zvišale postavke državnih železnic, če se primerjajo s prejšnjimi leti. Proge državne železnice so bile dolge koncem leta 1906. 13.464 kilometrov, leta 1907. so se povečale za 1.569 kilometrov, ali za 11.66 %. Državnim železnicam so se priklopile sledeče proge: Cesarja Ferdinanda severna železnica, nadalje proge Ostrav Friedlanska železnica, lokalne železnice Lundenburg-Eisgrub, Mutenitz-Gaya, Otrokovič-Zlin-Wisowitz, Saitz-Czeicz-Göding, Stramberg-Wernsdorf, Opava-Gradec, Melnik-Mšeno, Lhotka-Střednice, Mšeno, Spodnje Cetno in Libohoviče-Jenšovice. Državne železnice so bile dolge koncem leta 1907. 15.033 kilometrov. Last državnih železnic je 10.016 kilometrov, 616 kilometrov na račun države, 38 kilometrov na račun dunajske mestne železnice in 4.363 kilometrov na račun zasebnih železnic. Glavnice je bilo naloženo v državnih železnicah 3.832.058.574 kron. Povišala se je za 691.909.433 kron, to je za 22.03 %. Glavnica je sledeče razdeljena: Na stavbene stroške železnic, ki jih je gradila država, 711.621.517 K, prevzeti dolgovi pri podržavljenju železnic 1.558.418.832 K, dolgovi glede na posojila 32.360.477 K, kupna cena kupljenih železnic 34.408.181 K, 864.614.792 K so vredne letne rente, naknadne investicije so vredne 582.257.152 K, druge glavnice 48.377.623 kron. Skupaj torej 3.832.058.574 K. V lastni upravi je bilo 3.979 lokomotiv, 8.203 osebnih vozov, 77.211 tovornih vozov, 3.110 tenderjev, 1.618 snežnih plugov, 29 vodnih in 13 motornih voz. Vredna so bila prometna sredstva koncem leta 1907. 674.970.433 K. Vozilo je po državnih železnicah leta 1907. 2.320.021 vlakov, ki so prevozili 102.940.096 kilometrov. Vlakov je bilo več 484.461, ki so prevozili 24.021.264 kilometrov več kakor leta 1906. Na lastnih progah se je vozilo 80.248.776 potnikov, 20.790.026 več kakor leta 1906. Potne prtljage so prevozili 118.801 tona (tona je 1000 kilogramov), Brzovozno blago je tehtalo 651.823, tovorno blago pa 58.527.896 ton. Pomnožil se je osobito promet premoga, lesa, kamnov in zemlje, rude in mineralij, znižala se je pa količina prevažanega žita. Redni dohodki so znašali 478.857.306 K in so se povišali za 42.34 %. Osební promet je prinesel 101.650.348 K, potna prtljaga 4.697.079 K, brzovozno blago 14.355.408 K, tovorno blago pa 311.941.328 K. Na kilometer povprečno so znašali dohodki 40.694 K. Redni izdatki so znašali leta 1907. 355.996.133 K. Ravnateljstva in uprava Severne železnice je stala 18.929.135 K, nadzorstvo in vzdrževanje 64.045.126 K, štacijska in vožna služba, prometna in komercialna služba 95.659.324 K, vlakovni promet, vzdrževanje prometnih sredstev in delavnice 99.603.614 K. Prometni prebitek znaša l. 1907. 115.375.570 K, pri kilometru 10.852 K.

Okno v svet.

Niževavstrijski katoličani so imeli 27. in 28. septembra v Št. Hipolitu svoj IV. niževavstrijski katoliški shod, ki je krasno uspel.

Zborovanje krščanske mladine. Dne 8. septembra je imela avstrijska krščanska mladina na Dunaju svoje zborovanje, ki je trajalo od 9. dopoldne do 6. zvečer z dvehurnim opoldanskim odmorom. Na shodu so sklenili med drugim, naj se razširi dopust vajencem in prepove dajati mladoletnim žgane opojne pijače.

Deželni zbori solnograški, predariski, koroški, moravski in goriški so pričeli zborovati 15. septembra. V štajerskem deželnem zboru so zahtevali kršč. poslanci, naj vlada dá deželnim zborom za rešitev ustavnih del več časa na razpolago. V gališkem deželnem zboru je naznanil deželni maršal, da znaša primanjkljaj v proračunu za leto 1909. enajst milijonov kron. Moravski deželni zbor je zahteval, naj skliče vlada deželni zbor januarja in februarja. V češkem deželnem zboru so vprizorili Nemci hrupno obstrukcijo.

Anton Kristanu na znanje. Prvi blagajnik »svobodne štukaterske plačilnice v Frankobrodu ob Meni«, sodrug Schäberle, je naznanil policiji, da sta ga napadla v ženini odsotnosti v njegovem stanovanju dva mladeniča, ga zvezala in vzela iz blagajne 1100 mark. Preiskava

je pa dognala, da si je Schäberle napad izmis-
lil, ker so našli pri hišni preiskavi 650 mark, ki
naj bi bile oropane. Schäberle je nato priznal,
da si je izmisлил roparski napad in porabil zase
poneverjenih 500 mark. Schäberla so zaprli.

Poljski katoliški shod se je vršil 6. t. m. v
Tišinu za malo vzhodno Šlezijo. Slavnostnega
izpreveda se je udeležilo nad 15.000 oseb. Na
shodu so se pečali predvsem s socialnimi vpra-
šanji. Sklenjena je bila tudi resolucija, ki zahte-
va enako, splošno volivno pravico za deželni
zbor.

Statistika lakote v Londonu. V Londonu je
umrlo za lakoto leta 1907. nič manj kakor 46
oseb, in sicer 28 moških, 16 žena in 2 otroka.

Ne pozabite na štrajkujoče delavstvo v
Medvodah, na Goričanih in v Vevčah!
Prirejajte zbirke zanje!

Cene brez konkurence!

A. Lukić

Ljubljana, Pred škofijo 19,
priporoča svojo

veliko zalogo izgotov-
ljenih oblek za dame,
gospode, dečke in de-
klice po najnižji ceni.

Solidna postrežba!

Gričar & Mejač

Ljubljana, Prešernove ulice 9
priporočata

svojo največjo zalogo zgotov-
ljenih oblek za gospode,
dečke in otroke in

novosti v
konfekciji za dame.

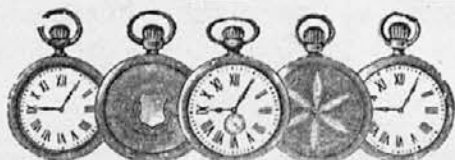

Tovarna
za stole

Franceta Švigeljna
na Bregu, p. Borovnica, Kranjsko
Izdeluje 2805 26-2

vsakovrstne stole

od preprostih do najfinejših po
najnižjih cenah brez konkurence.
Ilustrovan cenik pošlje se na zahtevo za-
stoj in franko.

Ustanov-
ljeno leta
1862.

Milko Krapeš urar

Podružnica Resljeva cesta št. 2 v Ljubljani
prej g. Jos. Černe. Podružnica Resljeva cesta št. 2
prej g. Jos. Černe.
Jurčičev trg šte. 3, pri železnem mostu

priporoča svojo bogato zalogo
zlatih, srebrnih, tula- in nikelnastih
ur, verižic, stenskih in nihalnih ur, uhanov in prstanov
Kupuje in zamenjava staro zlato in srebro.
Gosp. urarjem v mestu in na deželi priporočam
izredno veliko svojo zalogo furnitur.
Glavno zastopstvo za Kranjsko zaloga strun
za nihalne ure v vseh dolžinah in debelostih.
Slovenske plošče za gramofone, kakor tudi gramo-
fone in igre.

Delavke in delavci pozor!

Najcenejše

dežnike in solnčnike
domačega izdelka

priporoča po najnižji ceni in najboljši
kakovosti

Josip Vidmar
v Ljubljani

Pred škofijo št. 19, — Stari trg št. 4.
Prešernove ulice št. 4.
Popravila točno in ceno.

Ustanovljeno leta 1845.

JOS. REICH

Edini zavod

za kemično čiščenje obleke ter za-
storjev, barvarija in likanje usnja

na par
Poljanski nasip —
Ozke ulice št. 4.

Sprejemališče

Šelenburgove ulice šte. 3.
Postrežba točna. Solidne cene.

Pozor, slovenska delavska društva!

Kupujte svoje potrebščine pri znani in priporočljivi domači manufakturni
trgovini:

Češnik & Milavec
(pri Češniku)

Špitalske ulice

Ljubljana

Lingarjeve ulice

v kateri dobite vedno v veliki izbiri **najnovejše blago**

za ženska in moška oblačila.

Postrežba poštena in zanesljiva.

Cene najnižje.

Potniki v Ameriko
Kateri želijo dobro, po ceni in
zanesljivo potovati naj se obrnejo
na **Simona Smetetza**
v Ljubljani, Hodočevske ulice 26.
Vsakovrstna Pojasnila dajo se brezplačno.

Ivan Podlesnik ml.

Ljubljana - - - Stari trg šte. 10

Priporoča svojo
trgovino
s klobuki
in čevlji

Velika zaloga
Solidno blago
Zmerne cene